

ih reform. Osnovati je treba čim večje število učiteljskih in strokovnih šol, zlasti za poljedelstvo, obrt in trgovino. Nujno potrebno je, da se poddržijo vse šole. — K temu poročilo pripominjamo, da od dr. Korošca napovedane reforme že vsebuje naš načrt, ki smo ga izdali v znani brošuri. Ako tudi drugi politiki soglašajo z nami, potem pridejo našemu šolstvu kmalu boljši časi. Omenjamo še, da smo Zavezin načrt novega šolskega zakona takoj ob izidu poslali v Belgrad Državnemu veču.

= **Rudarska šola za izobrazbo paznikov.** Deželna vlada je sedež rudarske šole za izobrazbo paznikov premestila iz Ljubljane v Celje.

= **Hrvatska duhovščina v Zvezi javnih nameščenecv.** Zagrebški »Obzor« poroča, da so se hrvatski župniki in kaplani obrnili na Zvezo javnih nameščenecv s prošnjo, da jih sprejme kot člane. Svoj korak utemeljuje s tem, da bodo ob agrarni reformi izgubili posestva in bodo poslej plačevani kakor vsi drugi javni nameščeneci.

= **Dijaki za tehniko v Zagrebu.** Zagrebški vseučiliščniki so začeli veliko akcijo za otvoritev tehnike v Zagrebu. Osnovni odbor za tehniko. Ta nabira podpirale dijakov in častnikov, ki se žele vpisati na tehniko. Stanje naših slušateljev na tehnikah v Pragi, na Dunaju in v Gradcu — kolikor so jih sploh sprejeli — je zaradi draginje obupno. Mnogo tehnikov sploh ne more nadaljevati že začelih študij.

= **Celibat učiteljc na Češkem.** Češka vlada pripravljala zakonski načrt za odpravo celibata učiteljc, ker so vsi merodajni faktorji za odpravo. Rešiti je treba le še vprašanje o pravicah otrok po umrlih poročenih učiteljcih, kakor sploh vprašanje o pravnem stališču omoženih učiteljc, posebno tudi vprašanje o substituciji v dobi materinstva.

= **Ernest Denis češkemu vseučilišču.** Znani francoski znanstvenik vseučiliški profesor Ernest Denis je poslal praški univerzi pismo, ki v njem izraža željo, da bi se med Francozi in Čehi vzpostavil čim najtesnejši stiki, zlasti na znanstvenem polju. V to svrhu predlaga, da bi se vseučiliški profesorji med Prago in Parizom zamenjavali in da bi izdajali znanstvene mesečnike in druge publikacije.

= **Olomuc in Brno.** Občinski svet v Olomucu je ugovarjal proti temu, da naj Brno dobi pet visokih šol, dočim so Olomuc popolnoma prezrli. Olomuc naglašala, da se najodločnejše zavaruje proti takemu kulturnemu centralizmu.

= **»Medjimurske Novine« v Čakovcu.** »Medjimurske Novine« imajo sedaj 2000 naročnikov, kar je lep uspeh za list, ki je začel izhajati na bivšem madžarskem teritoriju. Uredništvo je prevzel dr. Čalkovec, ravnatelj učiteljskega v Čakovcu, upravo pa Pavel Lesjak, sedaj gimnazijski ravnatelj v Zagrebu.

= **Delo madžarskih komunistov.** Ljubljanski dopisni urad poroča iz Budimpešte z dne 30. marca: Ljudsko poverništvo za pouk je pričelo z velikopotezno propagando potom ljudskega izobraževanja. Ustanovili bodo posebne šole, kjer bodo vzgajali komunistične agitatorje. Vse vseučiliške dijake so pozvali, naj po vseh svojih močeh podpirajo to propagando, ako se le morejo temu delu posvetiti z notranjim prepričanjem. — Republika svetov smatra pouk kot naravno nalogo države in prevzame temu primerno vse ne-državne vzgojevalne zavode v upravo republike svetov.

= **Na Ogrskem so odpravili iz šol veronauk.** Iz Budimpešte poročajo z dne 27. marca: Komisar za javni pouk v glavnem mestu je izdal danes naredbo, da se mora ustaviti na vseh šolah veronauk. Namesto veronauka naj se razlagajo današnje družabne razmere in predmeti splošnega znanja.

= **Za pobijanje analfabetizma v Bosni-Hercegovini** priporoča mostarska »Narodna Sloboda«, naj se v to svrhu izšolajo invalidi, ki naj potem po vaseh vodijo tečaj za analfabete. Podrejeni naj bi bili ljudski učitelji učitelju na najbližji ljudski šoli.

= **Boljševiki širijo kulturo.** Dne 20. marca se je sestala v Moskvi splošna konferenca ruskih organizacij za razširjanje kulture med proletarijatom. Konferenca se deli na oddelke za gledališče, glasbo, upodabljačo umetnost, literaturo in za ustanavljanje klubov.

= **Italijani zapirajo v Dalmaciji šole.** Admiral Millo je ukazal v Šibeniku zapreti realno gimnazijo in dekliško meščansko šolo, to pa zato, ker je tamonjnje učiteljstvo odklonilo nadzorstvo nekega italijanskega profesorja, ki nima za nadzorniško službo nobenega naslova.

= **Organizacija pravoslavne duhovščine.** Društvo pravoslavnih duhovnikov v Srbiji je razširilo svoj delokrog tudi na ostale pokrajine kraljevine SHS in pri-

vzelo v glavni odbor zastopnike iz Vojvodine, Crne gore ter Bosne-Hercegovine. Na seji dne 25. marca je glavni odbor sklenil, naj vlada in episkopat ne rešita nobenega duhovniškega ali cerkvenega vprašanja, ne da bi prej zaslišala duhovščine, zastopane v glavnem odboru svečeniškega društva.

Polemika.

Srbohrvaščina.

V 11. številu objavlja »Učit. Tov.« članek o uvedbi srbohrvaščine v naših nar. šolah in obravnava tri točke.

Mislím, da ni nikogar, ki bi imel pomisleke zaradi prvega vprašanja, namreč: Ali sodi srbohrvaščina v ljudsko šolo? Tukaj ponavljam tozadevno trditve: srb.-hrv. sodi v vsako šolo, bodisi enorazrednico ali šestrazrednico! — Sploh se ne morem dovolj načuditi ozkosrčni odredbi našega viš. šol. sveta, ki uvaja srb.-hrv. šole v najvišjem razredu na šestrazrednicah. In še tu naj otroke le nekoliko seznanjamo s srb.-hrv. Če pomislimo, da je naša »ljuba« Avstrija zahtevala nemški pouk na 4razrednicah in večrazrednicah že od 3. šolskega leta dalje, se nehote vprašujemo, odkod ta skopost pri odmeri učnih ur za srb.-hrv.? No, opravičujemo jo z razmerami, ki so prišle tako hitro — in upajmo, da poboljšanje kmalu pride.

Pri 2. točki — kaj je učni smoter pouka v srb.-hrv. v slovenskih narodnih šolah? — se omejuje tovariš člankar na čitanje in razumevanje srbohrvaške pisane knjige v latinici in na višje organiziranih šolah eventualno na pisanje in čitanje pisane cirilice. Govorjenje srb.-hrv. pa bodi prepuščeno višjim narodnim in srednji šolam, dočim se mi zadovoljujmo z razumevanjem.

Naj podam k temu zadnjemu stavku nekaj misli.

Ako pogledamo moderne učne metode za priučitev tujih jezikov, vidimo, da prično takoj, ali vsaj prav kmalu z govorjenjem. Toda pojdemo zopet malo nazaj k blagopokojni nemščini, ki smo jo še nedavno poučevali takorekoč en gros. Ali smo se smeli pri tem pouku zadovoljevati z znanjem v čitanju, pisanju in razumevanju? Načelo je bilo — govoriti in govoriti! Le tako, da urimo vzporedno uho in jezik, nam je pričakovati resničnih uspehov. Treba je besedni zaklad, ki smo si ga prisvojili pri čitanju in pisanju, tudi praktično uporabiti, in to je govorjenje. Če tega ne storimo, smo zopet pri onem suhoparnem in dolgočasnem čitanju in prevajanju, ki je brez vsake prave vrednosti in kar tudi otrok pri svojem izvrstnem spominu kaj rad pozabi. Govorjenje je živ jezik, je zveza misli z organom. Toda pri vsem tem sem mislil na pouk v nemščini, ki je naša popolnoma tuj jezik. No, in srbohrvaščina? Ali se bomo tu kretali res v skromnih mejah čitanja, pisanja in razumevanja? Ne smemo in tudi ni treba. Razlika med slovenščino in srbohrvaščino vendar ni tako velika. Da se uho le malo privadi naglasu besed — ovire in težave govorjenja bodo kmalu prekoračene.

Kaj bodi torej učni smoter pouka v srb.-hrv.? Težko je to izreči že danes, ko nimamo še nikake šolske prakse v tem oziru. Mislím pa, da ni preveč, ako bo učenec usposobljen v čitanju z razumevanjem in pisanju in v govorjenju najnujnejših, vsakdanjih pogovorov.

Kaj naj obsegajo te govorne vaje? Predvsem stvari, ki se tičejo učenca samega, potem pride na vrsto šola, dom, domače življenje, selo, trg, mesto in še marsikaj, kar je s tem v zvezi. To je obris v splošnem; ne vemo pa tudi, kako bo urejena učna knjiga. Ali je potrebno, da bodo te urejene po zgledu nemških vadnic? Ne! — Urejene naj bodo po vzoru naših čitank s kratkim slovničnim dodatkom. Mogoče zahtevam preveč. Ne-vidno bi bilo, če bi takoj v začetku preveč zahtevali in pričakovali, toda imejmo vedno pred očmi, da je srb.-hrv. takorekoč naš jezik. Upanje imam, da bodo uspehi lepi in dobri.

Vprašanje je, bo-li učiteljstvo kos tej zadači brez primerne izobrazbe? Mogoče. Mením pa, da učitelju ne bo škodoval tečaj v srb.-hrv. posebno ako ni imel prilike občevati v tem jeziku in še manj onemu, ki dosedaj še ni imel v roki niti ene hrvatske knjige.

Končno naj še pripomnim, da se mi zdi premalo, ako pričnemo s tem poukom šele v 6. šol. letu, in mislim, da bi šlo tudi že od 4. šol. leta dalje. —k.

Iz Jugoslavije.

— **Kaj je z meščanskimi šolami v Ljubljani?** Mestni šolski svet in občinski svet ljubljanski sta že pred dobrim mesecem sklenila, da se ustanovita v Ljubljani, oziroma v Spodnji Šiški po dve meščanski

šoli: ena za dečke in ena za deklice v mestu, ena za dečke in ena za deklice v Spodnji Šiški. O teh sklepih smo svoječasno obširno poročali. Kolikor vemo, je vse prebivalstvo z radostjo in zadoščenjem pozdravilo ta dva sklepa, posebno Šišenci so veseli te silno važne in nujno potrebne kulturne pridobitve. Brez ozira na splošno korist in potrebo naroda, ki neodložno rabi takih šol bodočnosti, je v resnici že skrajni čas, da se iznebi Ljubljana kulturnega madeža, da je še danes edino glavno mesto v vsej kulturni Evropi, ki je brez javne meščanske šole. Že pokojni nadzornik Levec se je na vso moč trudil, da bi ustanovil v Ljubljani take šole. Kolikor pa niso njegovega plemenitega prizadevanja ubijale umazane političke prilike žalostne preteklosti, toliko so zavirajoč stali ob tem nerešenem vprašanju naslednik Levčevi, ki so s prekrizanimi noskami malomarno, brezbržno in pustolovsko zijali, kako se Ljubljana potaplja v kulturno sramoto in kako sami sebi podpisujejo izpničevalo duševne upožnosti in zaplotniškega kulturnega obzorja. Seveda: diletantizem, garniran s političkim priganjstvom, s puhlim gizdalinstvom in z neodpustno brezvestnostjo, razčepčen na vodilnih mestih, ni bil, ni in ne bo nikoli nič prida! Zdi se nam, da tak diletantizem tudi sedaj cepi dlako ali pa nastavlja kebluco ptičjemu vimenu, prešerno čepeč na imenovanih sklepih! Teh sklepov ni od nikoder na beli dan! Kolikor vemo, jih na poverjeništvu težko čakajo, da vsaj dobe učno osebje, ki se mora vendar nemudoma poprijeti dela, ako hočemo s šolami jeseni začeti. Sicer se začetek zopet odmakne za eno leto, in meščanske šole ljubljanske ostanejo lepo — na papirju! Prosimo gospoda župana dr. Tavčarja, naj se z vso resnostjo in strogostjo zavzame za izvršitev sklepov! Ker je smoter postavljen, je treba hitro delati, da pridemo do njega!

— **Kaj se godi na ljubljanskem učiteljskem?** Profesor Adolf Robida ima svoje službeno mesto na realni gimnaziji v Ljubljani. Ker pa je zapleten v grdo denunciacijsko afero, so rekli njegovi tovariši, da s takim možem nečejo sedeti za isto mizo. Kam torej z Robido? Kam neki? Na učiteljske! In res! Prof. Robida poučuje sedaj na ljubljanskem učiteljskem! Robida naj vzgaja značaje! Robida naj vzgaja bodoče učitelje in učiteljice našega naroda — on, ki so o njem govorili na zadnji seji višjega šolskega sveta, da je denunciral svojega stanovskega tovariša prof. dr. Lokarja — on, ki je zaradi te denunciacije v disciplinarni preiskavi! Ali ni škandal, da pride mož, ki ga drugod ne marajo, na ljubljansko učiteljske? Kakšen ugled pa naj ima tak pedagog pri kandidatih učiteljskega stanu? Ali je učiteljski zbor ljubljanskega učiteljskega — pribežališča grešnikov? Čudimo se, da mladina gleda in poslušata takega moža; čudimo se, da ima tak mož mesto med vse časti vrednimi stanovskimi tovariši! Vprašamo g. ravnatelja Doklerja in g. poverjenika dr. Verstovška, ali si na ta način predstavljata — reformo učiteljske? Napravite red! Nikakor ne moremo trpeti, da bi naši bodoči tovariši izšli iz takih rok! Javno in najodločnejše proti temu protestujemo! Se enkrat: napravite red! Sicer bomo primorani, da naša organizacija stori vse korake, ki naj preprečijo nadaljnje oskrnjevanje ljubljanskega učiteljskega!

— **Darila za učiteljski konvikt.** Tov. Anton Gnus iz Dola pri Hranstniku 10 K. Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani 100 K. Hvala!

— **Botaniški vrt v Ljubljani.** Deželna vlada je uporabo in upravo botaniškega vrta, ki je prešel v državno last, izročila poverjeništvu za uk in bogočastje.

— **Kolportaza.** Načeloma je deželna vlada sklenila, da se mladostnih oseb pred dovršenim 14. letom ne sme uporabljati pri razpečevanju tiskovnih proizvodov na javnih prostorih (izvajanje proste kolportaze), ker je to delo zdravju škodljivo in brani izpolnjevanje zakonite šolske obveznosti. Obrtniki, ki bi zanemarjali določila te odredbe, se bodo kaznovali po obrtnem redu. Tozadevna odredba deželne vlade izide v najkrajšem času.

— **Osebnosti.** Višji šolski svet je imenoval Franca Ramšaka, začasnega učitelja na deški petrazrednici v ptujski okolici, za stalnega učitelja istotam. — Višji šolski svet je dodelil Marijo Torelljevo začasno na dekliško šolo v Velikovcu v službovanje. — Višji šolski svet je imenoval za stalno učiteljico v Cirkovcah Ljudmilo Bračičevo, učiteljico v St. Vidu pri Planini. — Višji šolski svet je odpustil iz službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Avgusto Remschigg, učiteljico ročnih del na dekliški meščanski šoli v Celju.

— **Slovenska trgovska šola v Ljubljani.** Profesor na trgovski šoli v Plznu Rudolf Andrejčič se prevzame v državno službo v provizorični lastnosti v IX. čl.

novnem razredu in dodeli slovenski trgovski šoli v Ljubljani. — Franc Fabinc, namestni učitelj na tej šoli, je imenovan za vadniškega učitelja na vadnici moškega učiteljskega v Ljubljani.

— **O celjskem meščanskem in ljudskem šolstvu** razpravljala v sobotnem »Slovenskem Narodu« Iva Prekovešek, ki pravi, da je temeljni razred slovenske deške šole pet, število učencev znaša 264, pet dekliških slovenskih razredov obiskuje danes 292 deklic; torej skupno 556 otrok slovenske narodnosti. — Nemške vzporednice (4 deški in 4 dekliški razredi) obiskuje 159 dečkov in 123 deklic; skupno 282 otrok nemške narodnosti ali — pravilneje izraženo — otrok, katerih starši so zares Nemci ali pa so nemškega mišljenja ter so svoje otroke tudi temu dosledno že od najmlajših let vzgajali. Na povsem enak način se je izvršil preustroj meščanskih šol v Celju. Imamo temeljne slovenske razrede, po tri deške in tri dekliške z nemškimi deškimi in dekliškimi vzporednicami. Slovenske razrede obiskuje 70 učencev, dekliške razrede 94 učenek; torej skupno 164, nemške paralele pa štejejo 49 učencev in 87 učenek; skupno 136 otrok. Ravnateljstvu obeh meščanskih šol in vodstvu obeh ljudskih šol kakor vsemu učnemu osebju gre vse priznanje za stvarno in redno razvrstitev otrok in za odgovorno in ne lahko delo, ki ga mora vsrta v razredih s takim materialom. — Iz navedenih števil je razvidno, da so v celjskih šolah kvarili 720 slovenskih otrok. Velike šolske palače, ki jih je postavilo ponemčurjeno Celje, da bi v njih ubijalo slovenski zarod, so prešle s preobratom v našo last, niso prazne in mrtve, danes služijo svojemu pravemu namenu, narodni vzgoji mladine. Brez odloga bo treba v šolskem vprašanju iti dalje. Danes primanjkuje še najpotrebnejšega, učnih knjig, učil, modernih knjižnic, ki si brez njih pravega uspevanja šole niti misliti ne moremo. Važno je tudi vprašanje združitve ali kooperacije okoliške in mestne šolske občine. Želeli bi bilo, da v tem pogledu izgine ona premišljena počasnost, s katero se je pol generacije v Celju in v okolici iz naše strani delala šolska politika. Tudi danes nam treba v šolstvu napredovanja, ne iz strahu pred ponemčevanjem, ampak iz globoke zavesti kulturnega naroda, da je dolžan svoji mladini vse.

— **Sadite za spomin lipo — drevo svobode!** V »Slovenskem Narodu« berno: Lipa je bila od pradavnih časov nam Slovanom sveto drevo. Prepričan sem, da je tudi našemu občinstvu to krasno drevo nad vse ljubo, zato pravim: Sadite lipo povsod, kjer je za nje ugodna zemlja! Podajam tukaj nekaj praktičnih nasvetov. V prvi vrsti je treba vedeti, da more to drevo, ki naj bo še poznim rodovom priča našega osvobođenja, svoj namen izpolniti samo, ako so podani vsi za uspeh potrebni pogoji. Ti pogoji so: Zdravo šolanost drevesce, ugodna zemlja in popolnoma pristo stališče; samo tako doseže lipo veliko starost. Vsi vemo, da se nahaja po naši deželi dosti častivrednih lip-gigantov. Vzrasle so v mogočna drevesa, ker so imele dovolj za rasti potrebnega prostora. Pripraven prostor za nje so veliki vrtovi, prostorna dvorišča itd. In kjer ni doma nobenega prostora za mlado lipo, skrbimo zato, da se lipe vsade po trgih, pri cerkvah, šolah, na razpotjih, gričkah, na najvišjem kraju v okolici, pri studencih itd. V mestih in trgih naj se nasade celi lipovi drevoredi. Najbolj hvaležna je maloperca: na lipo (Tilia parvifolia), ker je bolj kompaktna, trdna in prej in rajša cvete. Kako nam lipo koristí, ni treba navajati, saj je to vsakomur znano. Uspeva povsod, samo ne v preveč suhi zemlji, v skalovju, ali tudi ne na premokrem svetu. Njene korenine segajo globoko in na široko in jo delajo tako proti vetrovom in nevihtam jako odporno. Kako jo vsadimo? Tudi tega ni treba razkladati. Kol, ki ga ji damo v prvih letih za oporo, popleskajmo s slovensko trobojnico. Poleg drevesa postavimo skalo in vklešimo vanjo: »Lipa svobode 1918«. In te letos vsajene mlade lipe bodo še poznim potomcem pričale o prvi pomladi v naši svobodni domovini. Nadejam se, da moje besede ne bodo padle na peščena tla. — V. H.

— **Imenovanje.** Josip Okorn, absolutent ljubljanskega učiteljskega, je imenovan za strokovnega praktikanta za čebelarstvo pri oddelku za kmetijstvo. Za načelnika tega oddelka je imenovan prelat Andrej Kalan.

— **Meščansko šolo** žele dobiti v Tržiču na Gorenjskem.

— **Nasilje.** Lahi so internirali tov. P. Plesničarja, učitelja v Ajdovščini. Nasproti našim dekletom se vedejo strašno nasilno. V Dornbergu samem, v službenem kraju našega Naceta Križmana, je 21 nosecih deklet. Kakšna bodi naša osveta?

— **Mešana pripravnica za slovensko učiteljske v Tolminu.** Civilni komisariat za tolimski politički okraj razglasa: V

prvi polovici meseca aprila t. l. se otvoril v Tolminu mešana pripravnica za slovensko učiteljske. Sprejmejo se deklice in dečki, ki so dopolnili 14. leto in z uspehom dovršili ljudsko šolo. Ta mešana pripravnica bo seveda italijanska in »slovensko učiteljske« seveda tudi italijansko.

— V začasni mestni šolski svet celjski, ki ga je izvolil še »Narodni svet« v Celju, je mestno učiteljstvo izvolilo kot svojega zastopnika tovariša ravnatelja naše meščanske šole tovariša Bena Serajnika.

— Izpremembe šolstva v mariborskem okraju. Višji šolski svet je odredil naslednjo izpremembo šolstva v mariborskem okraju: 1.) Zasebna nemška ljudska šola v Ceršaku se razpusti; otroci se naj vpišejo v pristojni ljudski šoli, ki sta št. II v Slov. goricah in Sladki vrh. — 2.) Nemška trirazrednica v št. Iliju v Slov. goricah se razpusti. Učenci te šole se vpišejo v pristojne ljudske šole, predvsem v slovensko petrazrednico v št. Iliju. Za otroke pristne nemške narodnosti se priklonijo šentiljski petrazrednici nemška vzporednica. — 3.) Nemška petrazrednica v 1 vzporednici v Krčevini — Leitersbergu se razpusti. Iz nemške petrazrednice in slovenske štiritrazrednice se ustanovi po predlogu krajnega šolskega sveta mešana slovenska šestrazrednica, kamor se vselajo vsi slovenski otroci. Za otroke pristne nemške narodnosti se priklonijo slovenski šestrazrednici dve mešanji nemški vzporednici. — 4.) Nemška dvorazrednica v Pekrah se razpusti. Otroci se preprišejo v pristojno ljudsko šolo v Limbušu. Trirazrednica v Limbušu se razširi začasno v štiritrazrednico. — 5.) Nemška deška in nemška dekliška štiritrazrednica v Pobrežju ostaneta, a se poslovenita. — 6.) Nemška deška in nemška dekliška štiritrazrednica v Radvanju se preuredi v slovensko petrazrednico. — 7.) Nemška dvorazrednica v Razvanju se posloveni, toda izgubi vzporednico. — 8.) Nemška trirazrednica v Sladkem vrhu se izpremeni v slovensko trirazrednico, za nemške otroke se priklonijo štiri nemška vzporednica. 9.) Obe nemški petrazrednici v Studenih se preuredita v slovenski šoli, za nemške otroke se priklonijo štiri petrazrednici za prehodno dobo dve mešanji nemški vzporednici. — 10.) Nemška trirazrednica v Teznu se posloveni. — 11.) Poslovenijo se dozdaj dvojezične ljudske šole v Zgornji Kungoti, Svečini, v Sv. Jurju ob Pesnici, pri Sv. Lovrencu, v Hočah, v Kamnici, v Selnici ob Dravi, v Ribnici in v Breznu.

— Italijani v Postojni. Iz Postojne poročajo: V nedeljo, dne 23. marca, so Italijani vabili Postojnce, da se razgovore zaradi šolstva. Italijani hočejo uvesti italijanski pouk. Udeležil se shoda ni noben domačin. Popoldne so priredili Italijani veliko in sijajno veselico s plesom v Grand-hotelu in so vabili vse meščane na ples. Tudi ta veselica jim je popolnoma izpodletela, ker na veselico ni prišel nihče od domačih ljudi.

— Brezvestna propaganda. Pred kratkim so italijanski oficirji pri razdeljevanju hrane prisilili vaške otroke v Trnju pri Sv. Petru, da so poklekli in z dvignjenimi rokami prosili kruha. Nato so jih tako fotografirali in slike poslali v italijanske ilustrirane časopise, ki naj razširjajo in izpričujejo plemenito delovanje Italijanov v »odrešenem« ozemlju. Te slike pa so Italijanom pravzaprav le v sramoto!

— Smrtna osuda učitelja Iva Popovića. Pod tem naslovom poroča »Pokret«: Bilo je to u novemburu godine 1914. za doba austrijske strahovlade u Boci. Bili smo obojica u četvrtom zugu, druge satnije 37. pukovnije u Krivošijama. — Zapovednikom bijaše neki Pracher, Njemač, prije rata blagajnik sarajevske pivovare, inače pošten čovjek; a bataljunom zapovijedaše major Krainz, koji je proganjao naše ljude, kao kakav Neron. — Popović je vršio kao prosti vojnik sve moguće ratne tegobe, na glasovitom Golom vrhu, kao noćnu stražu i ost., a ja sam onda još bio u kancelariji u Grkovcu. Sretali smo se obično nedjeljom po podne, onako potajice, i tješili se nadom trpećih duša. — Medjutim sam ja bio prognan iz pisarnice, i dospio razbitvenom glavom u bolnicu Risansku. — Jednog dana vidjeh jadnoga Popovića, kako ga vezana, a gologlava vodi vojnikačka patrula na torpedaču z Ercegnovi, i doznah, da je optužen radi pokušnog bjegunstva i da ga vode pred ratni sud. Naši su pričali, da su ga prošle noći neki Magjari zatekli kod žične ograde, a uvjeravali su, da je, došao sa straže primrznut i na se je nehotice bio opio rumom i rakijom. Prekosutradan vraćen na Grkovic istom pratnjom razdrpan, nečist, kao kakav razbojnik. Popoldne izašao je »Regimentkomandobefehl«, u kojem se javlja smrtna osuda, kojom se »radi sumnje bjegunstva, a za strah i primjer drugima, osumnjuje učitelj Popović na smrt

streljanjem«. — Osuda je izrečena na naročiti zahtjev majora Krainza. — Iskopaje mu živu grob na Ledenicama, doveđe pred rupu, gdje ga jedan odred magjarskog konceda srazi crnom zemljom. — Ostavio je za sobom više sirota i jednu udovu...

— Novi okrajni šolski svet v Celju. Sosvet celjskega okrajnega zastopa je izvolil sledeče člane v okrajni šolski svet: dr. Vrečko (Celje), E. Jarc (Smartno), Vinko Kukovec (Lava), Fr. Goričan (Višnjavas), in Edvard Kekec (Zalec).

— Učiteljsko društvo za kotar Bijeljino (Bosna). Prema zaključku skupštine držane 1. III. o. g. u Bijeljini, obraća se društvo na svo učiteljstvo nar. škola B. i H. šaljući im ovaj poziv. Slobodna i ujedinjena naša domovina uređuje se u svim granama, pa uskoro očekujemo i uređenje nar. škola, koje u sada oslobođenim pokrajinama trebaju temeljnu promjenu, da mogu kao faktori vršiti svoj zadatak kod izgradnje jedinstva naroda. Očekujemo, da su naše nar. škole unese duh i ideali, kakvi rukovode najnaprednije rodoljube cijeloga troimenoga naroda iza ujedinjenja, stvorenog sjajnim pobjedama i silnim žrtvama Srbije, koja je jedina od nas i imala nar. škole, u kojima se pore kulture dostojno i nacionalna svijest njegovala. Čast toj nar. školi i hvala na svjesnom radu drugovima i drugaricama u Srbiji! Velika kulturna raznolikost i silni pol. obziri traže, da kod novog uređenja nar. škola sudjeluju nastavnici tih škola iz svih pokrajina. Najpoželjnije će to biti u velikim učit. skupštinama, a za to su nužne organizacije, koje će izradjivati nacrti i sa Ministarstvom prosvjete zajednički suradjavati kod izdavanja naredaba u nastavničkim radu u školi i izvan škole, čega će biti obilno u novim prilikama. — Oslobođenje je donijelo i nama nastavnicima građansku i političku slobodu, što pozdravljamo kao spas staleža, jer smo dobili mogućnost, da izvojujemo sebi pravedniji položaj i bolje stanje. Što nam ni jesu mogle dati molbe niti težnje za činovničkim rangovima kot predjašnjeg birokratskog režima, pouzdano se nadamo, da ćemo dobiti u demokratskoj slobodnom uređenoj državi od vlastitog nam naroda. Ali i to je moguće postići samo jakim organizacijom. — U državi je preko 20.000 nastavnika (ca) nar. škole svjesnih, u osobito povoljnom odnošaju sa narodom, a svima su interesi isti. — Ako su čvrsto organizovani, valjano prevodjeni, biće važan društveni i polit. faktor, te će svoje pravedne zahtjeve u najkraćem vremenu ostvariti. Stupimo što prije u udruženja izgradimo ova u jednu jedinstvenu Organizaciju za čitavu državu! — Organizacija će biti u dodiru sa polit. strankama. One stranke, koje prema njihovom prosvjetnom programu i odnosu prema staležu bude Organizacija pomagala, imale bi uzimati u svoje upravne odbore i kandidacione liste za poslanike i izvjestan broj nastavnika. Sabor, koji ima više zastupnika seljaka, radenika itd. mora imati mjesta i za nar. učitelje! Tek tada ćemo moći postići svoj cilj, kada budemo imali dovoljno mandata. A borićemo se za njih svim zakonitim sredstvima, jer to jednako traži od nas interes i škole i staleža, pa ako treba, podnosićemo posljedni put oskudicu i legobe, ali poželjni put. Da se Organizacija olakša, pozivamo drugove (ce) pojedinih kotara, da se što prije sastanu i stvore zaključak glede predstojećeg zajedničkog rada. — Postojeća učiteljska udruženja pozivamo, da što prije stvore zaključak: Jesu li za Organizaciju, koja bi obuhvatila nar. škole i njihove nastavnike cijele države; jesu li za to, da Organizacija već slijedaćeg škol. raspusta bude provedena i da nacrti za preustrojstvo škola i poboljšanje našega stanja već tada uzme u pretres? — Molimo postojeća učit. udruženja, kao i pojedine učit. zborove, da o svojim zaključcima međusobno, pa i nas preko javnosti ili neposredno obavijeste, jer nijesmo član Saveza učit. društva u Sarajevu, dok se Saveza pravila i Odbor prema novim prilikam ne promjeni. — Čim prije bude moguće, dogovorno će se odrediti vrijeme i mjesto sastanka, na koje će se pozvati i drugarska udruženja ostalih pokrajina, da se počnu predradnje za Organizaciju. — Interesi i nar. škola i učit. staleža traže, da se što prije prijedje na rad. — Pojedine zaključke hitno očekujemo.

Srednješolske vesti.

Osebnosti. Prof. Josip Mazl, začasni vodja državne realke v Ljubljani, je imenovan za ravnatelja tega zavoda. Profesor dr. Martin Gorjanec v Novem mestu se pomakne v VIII. činovni razred. Suplent dr. Andrej Snoj na realki v Idriji se imenuje za stalnega učitelja verouka istotam. Prof. dr. Rihard Zupančič je sprejet

v državno službo in dodeljen poverjeništvu za uk in bogočastje.

Suplenti na srednjih šolah. Deželna vlada za Slovenijo je sklenila, da imenuje vse suplente, ki imajo popolne izpite, za začasne učitelje v IX. činovnem razredu.

Konec nemških vzporednic na gimnaziji v Celju. Deželna vlada za Slovenijo je razpustila zaradi nezadostnega števila učencev z drugim tečajem šolskega leta 1918/19 nemške vzporednice na državni gimnaziji v Celju ter zato tudi ni sprejela prijavljenih učiteljev v službo.

Dijaški zbori. Hrvatska deželna vlada je srednješolcem dovolila, da se organizirajo. Dijaki so se na svojih zborih izjavili za odpravo veronauka iz šol.

Italijanska vlada daje podpore laškimi dijakom v zasadenem ozemlju. »Corriere della Sera« poroča iz Rima, da je minister Fradeletto določil vsakemu italijanskemu dijaku v zasadenem ozemlju mesečno podporo 150 lir od 1. marca do 31. julija 1919 z ozirom na sedanje gospodarske težkoče njihovih rodovin.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Letnik 40., štev. 2. Vsebinska: Clanki: 1. Samo nekaj o nalogah. (Urednik.) — 2. Fr. Vajda: Prispevek k šolskemu programu. — 3. Dr. Franc Deržanc: William James. — 4. Zalčanov: Reforma narodnega šolstva in poljedelski pouk. — 5. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. — 6. Iz šolskega dela: P. Bavdkova: Belokranjsko vezenje v šoli po zbirki prof. Siča. — Razgled: 7. Slovstvo: Pavel Flerè: Slovenski učitelj. — Matija Pogačar: Dr. Brezigar: Osnutek slovenskega narodnega gospodarstva. — 8. Casopisni vpogled. — 9. To in ono: Usoda avstr. vladnega zakonskega načrta o reformi učit. izobrazbe. (Francè.) — Za vzgojni zakon. — Vprašanje šolske dobe. (F. Kranjc.) — Centralizacija ali decentralizacija šolstva. (F. Kranjc.) — Primer šolskega oblastva v demokratskem smislu. — Ljudsko vseučilišče. — Nagradne knjige »Hrv. ped. knjiž. zbora«. — Rdeče vrstice. (P.)

Narodna ornamentalna umetnost. Profesor Albert Sič v Ljubljani je izdal štiritredno zbirko »Narodne vezenine na Kranjskem«; zbirki »Kranjski pirhi« in »Kožuhi na Kranjskem« sta v skicah gotovi in za tisk pripravljeni. Profesor Sič namerava izdati še razne druge zbirke te panoge, da bo narodna ornamentalna umetnost zbrana v celoti. Ker bo v to svrhu prepotoval še velik del Kranjske, mu je deželna vlada dovolila primerno podporo.

Slov. pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani priredi svoj prvi letošnji redni koncert dne 4. aprila t. l. v veliki dvorani »Uniona«. Kot solist sodeluje odlični prvi tenorist zagrebške opere g. Josip Rijavec, na klavirju ga spremlja kapelnik Narodnega gledišča g. Janko Ravnik. Na vzporedu so moderni solospjevi ter najlepši moški in mešani zbori iz novejšje zborovske literature.

Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov. Spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru. Cena 1 K., po pošti K 1:50. Samozaložba. Učitelji, učiteljice ter šolska mladina so jako pogrešali doslej kratke zgodovine SHS. Zdjaj si jo lahko nabavijo. Knjižica podaja na 94 straneh plastičen pregled zgodovine Jugoslovnanov od najstarejših časov pa do današnjega dne, je tiskana na dobrem papirju in ima lično obliko. P. t. tovarišem in tovarišicam prav toplo priporočamo, da si jo naroče zase in za otroke. Dobi se jo v vseh knjigarnah in pri samozaložniku. Samozaložnik dá pri naročbi nad 50 iztisov učiteljem in učiteljicam 10 % popusta. Naslov: Matija Pirc, profesor v Mariboru.

Objava. Uredništvo prvega jugoslovanskega filatelističnega lista »Balkana«, ki izhaja že drugo leto v Zagrebu, je ravno zaradi moje iniciative priredilo v to potrebna pravila, da se ustanovi »Jugoslavenski filatelistički savez« s sedežem v Zagrebu. — Ker vem, da je tudi med slovenskim učiteljstvom nekaj filatelistov, jih tem potom pozivljajm, da se priglasijo kot člani temu društvu z vpisnino 2 K. Morebitne prijave sprejema uprava »Balkana«, Zagreb I. — Več o tem glej 2. in 3. štev. »Balkana«, letnik 1919. — Ivan Šega.

Propaganda. Izšla sta brošuri: 1. Revolucionarni pokret jugoslovanskih mornarar in Šibeniku god. 1917/1918. Pobilježio hronološkim redom jedan bivši revolucionarac. — Split, u veljači 1919. — Cena 1 K. — 2. Spomenica istarskih Jugoslovana za mirovni kongres u Parizu. — Stavljeno na pobudu Povjereništva za Istru u Zagrebu. Uredio VI. Nazor. — Cijena 2 K. — To spomenico, prevedeno na francoski jezik, so ponesli s seboj istrski Jugoslovani, ki so bili poslani v Pariz.

Elen Key: O vaspitanju djeteta kod kuće. Mala biblioteka 197-8. Izdanje I. Gij. Ujurgjevića, Beograd-Sarajevo 1919. Cijena K 1:60. (S erilico.) — Preveo dr. U. Krulj. — Podjetni založnik I. Gij. Ujurgjević v Beogradu izdaja svojo »Malo biblioteko«. Izšel je že 197/8 zvezek, kjer seznanja svoje čitatelje z raznimi svetovnimi proizvodi. V imenovanem dvojnem zvezku 197/8 obelodanja dr. U. Krulj aktualno vprašanje iz perasa znane švedske pisateljice Elen Keyeve: O vaspitanju djeteta kod kuće. — Razprava je v mnogem oziru prav zanimiva, in priporočali bi jo premnogim našim tovarišem in tovarišicam v resno študiranje in premišljevanje. Pisateljica govori v tem svojem delu, da je treba vsakemu pravemu odgojitelju — če hoče deco odgajati v pravem pomenu — dodobra spoznati otroško dušo, otroška nagnjenja, njegov milje, v katerem raste itd., sploh je treba otroka poznati. In na podlagi takega opazovanja naj šolnik-odgojitelj prične zdati svoje delo. Pisateljica obsoja na dno pekla tisto barbarsko brezvestno odgojo, s katero se hočejo ponašati mnogi psevdopedagogi, ki menijo, da je višek pedagoške modrosti palica, zapor, sploh telesna kazen. S to modrostjo ni mogoče doseči pravega uspeha niti doma, niti v šoli. Viden, hiter uspeh se dá doseči, toda to ni uspeh trajne veljave, temveč uspeh trenutka. Tak učitelj-pedagog ostane v otroškem srcu, v otroški duši v trajnem spominu, toda ta spomin je grenak, ker ga vedno spominja obnem tuji tistih telesnih muk, ki jih je moral pretrpeti pod tem trinogom. Ljubezni do takega mučilca otrok ne pozna. — Uspeh je viden, toda kakor hitro mine pritisk na otroško osebnost takega psevdopedagoga, zroji otrok v vsej svoji razposajenosti. Tak pedagog ubije s palico, s telesno kaznijo vsako otroško individualnost. — Lanovci, pridite se semkaj učiti! — Ivan Šega.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

XV. izkaz.

Po 462 K: Učiteljsko društvo za celjski okraj. Po 32 K: Učiteljstvo ljudske šole na Polzeli. Po 6 K: Lucija Mencingerjeva — Mohličič na bivšem Koroškem. Zivela vrla Korotanka! — Današnji izkaz 500 K. Prej izkazanih 4255 K. Skupaj 4755 kron.

Ivan Petrič, Ljubljana-Sp. Šiška.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

JAVNO VPRAŠANJE

bivšemu okrajnemu šol. nadzorniku gosp. Josipu Supaneku.

Iz Vašega okraja sta se zglasila dva prosilca za izpraznjeno mesto. Oba sta imela od Novega leta sem bolezenski dopust, eden 14 dni, drugi 6 tednov. To zadnevna dva akta sta šla skzi Vaše roke. Zdjaj pa razložite, zakaj ste pri prvemu prosilcu dobo dopusta v razpredelnico zapisali, pri drugem pa niste tega le čisto zamaščali, ampak celo dostavili, da je zdrav. Pripominjam, da je prvi že dolgo zopet v službi, drugi je pa še danes na dopustu. Prosim torej odgovora, recimo, v dveh tednih! Prizadeti.

Razpis

učnih mest v šolskem okraju Sv. Lenart v Slov. gor.

1. Sv. Bendikt v Slov. gor., petrazredna ljudska šola, tri učna mesta, stalno ali začasno.
2. Sv. Jurij v Slov. gor., petrazredna ljudska šola, kat. verouk, nadučiteljsko mesto, stalno.
3. Sv. Rupert v Slov. gor., petrazredna ljudska šola, tri učna mesta, stalno ali začasno.
4. Sladki vrh, pošta Trnovo, trirazredna ljudska šola, katoliški verouk, nadučiteljsko mesto, stalno. Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani službeni poti do dne 15. malega travna 1919 pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor. Maribor, dne 1. sušca 1919. Predsednik: Dr. Lajšič s. r.